

сполуки: антоціани – до 1200 мг%; лейкоантоціани – 400–1500 мг%; катехіни; флавоноли; фенолокислоти; кумарини (0,7–3,4%); стерини; тритерпенові кислоти: урсолова, олеанолова, кратегова, акантова.

Препарати глоду виявляють кардіотонічну, гіпотензивну, седативну, спазмолітичну дію. Посилюють кровообіг у коронарних судинах серця і судинах мозку, усувають тахікардію та аритмію. Настойка квіток значно ефективніша при спазмах судин за екстракт плодів, який застосовують частіше за все при гіпертензії. Рідкий екстракт плодів входить до складу комплексного препарату Кратепровін, який застосовують при явищах серцевої недостатності й порушеннями коронарного кровообігу. Рідкий екстракт квіток Глоду входить до складу препаратів Кардіофіт, Біовіталь, Геровітал, які мають гіпотензивні та седативні властивості. У народній медицині відвар квіток глоду застосовують при функціональних розладах серцевої діяльності, гіпертензії, стенокардії, миготливій аритмії та пароксизмальній тахікардії, при ангіоневрозі, клімаксі, базедовій хворобі, епілепсії, ревматизмі, гострому і хронічному гастриті, метеоризмі, діареї, диспепсії у дітей. У гомеопатії використовують свіжі достиглі плоди при стенокардії, послабленні серцевої діяльності після інфекційних захворювань. У середні віки ця рослина символізувала дівочу чистоту та цнотливість, тому зовсім не випадково на іконописних зображеннях Діва Марія представлялася з гілкою глоду в руках, який асоціювався у християнській релігії з непорочним зачаттям, а також був символом довголіття. У Греції випікали хліб з висушених і перемелених ягід глоду. Люди знали вже в той час про унікальну здатність глоду зцілювати серцеві хвороби. У медицині застосовують такі лікарські форми: настої, екстракти, відвари, таблетки. Незважаючи на корисні властивості глоду, здійснювати його прийом слід тільки після консультації з лікарем. Побічні дії від прийому рослини виражаються в зниженні тиску, уповільненні пульсу, порушенні серцевого ритму і пригніченні центральної нервової системи. Не можна вживати рослину та її похідні людям з артеріальною гіпотензією, підвищеним згортанням, брадикардією, тяжкими порушеннями роботи печінки. Глід протипоказаний вагітним і годуючим грудьми.

Висновки: види глоду – надзвичайно популярні і перспективні види лікарської рослинної сировини, що застосовуються у медицині і фармації.

Аспекти використання перцю стручкового у медицині та фармації

Сиплива С. А., Владимірова І. М.

Національний фармацевтичний університет,

Кафедра фармакогнозії (м. Харків, Україна)

i.vladimirova@nuph.edu.ua

Вступ: У багатьох країнах перець однорічний є офіційною сировиною, що входить у фармакопеї як складова мазі для полегшення болю при спазмах м'язів верхньої частини тулуба. Входить до Державної фармакопеї України, Британської трав'яної фармакопеї, Європейської фармакопеї, фармакопеї США.

Мета: літературний огляд з питань ботанічної характеристики, хімічного складу та застосування перцю стручкового плодів.

Матеріали та методи: літературний огляд вітчизняних та іноземних наукових джерел.

Результати та їх обговорення: Перець стручковий однорічний – *Capsicum annuum* L., род. Пасльонові – Solanaceae. Рос. назва – перец стручковый однолетний, красный перец. Англ. назва – Cayenne, Chilli Pepper, Hot Pepper, Paprika, Red Pepper. Рослина. Багаторічний кущ, але, як правило, вирощується як однорічна рослина. Корінь стрижневий, дуже розгалужений. Стебло 30–60 см заввишки, трав'янисте, зелене, голе, у вузлах дещо потовщене, при основі дерев'янисте.

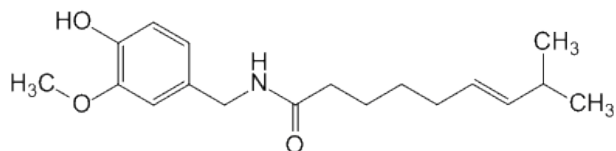

Листки прості, черешкові, еліптичні або яйцеподібні, загострені, темно-зелені. Квітки досить великі, правильні, сидячі, на довгих квітконіжках, поодинокі, рідше – розташовані по дві у розвилках гілок та в пазухах листків. Чашечка напівкуляста, п'яти-, шестигранна, з короткими прямими зубцями. Віночок майже білий, колесоподібний, з короткою широкою трубкою, з п'ятироздільним відгином, пелюстки віночка яйцеподібні, загострені, розпростерті; 5 тичинок, прирослих до основи трубки віночка. Маточка гола, зав'язь верхня, майже куляста, стовпчик ниткоподібний. Плід – прямостояча або поникла, роздута, гладенька, багатонасінна ягода, за формою довгаста, яйцеподібна, куляста або конічна; червона,

бурочервона, жовто-червона, жовта, фіолетова або іншого кольору. У достиглих плодів чашечка залишається.

Поширення. Перець культивують у багатьох країнах світу, таких як Індія і Південна Америка, але найбільше в Африці. Основні світові експортери – Занзібар, Малаві, Сьєрра-Леоне. Опис ЛРС. Зрілі висушені плоди темно-червоного або жовто-червоного кольору, конусоподібні, із блискучою поверхнею, 5–12 см завдовжки, біля основи 2–4 см завширшки; злегка сплюснені, часто трохи вигнуті. Мають плоску п'ятизубчасту зеленувато-коричневу чашечку, яка переходить у плодоніжку, розширену зверху. Усередині плід порожній, у верхній частині одногніздий, знизу розділений на дві порожнини плацентою, до якої прикріплене численне пласке ниркоподібне насіння діаметром 3–5 мм. Запах не визначають. Смак дуже пекучий.

Хімічний склад. Перець однорічний містить до 1,5% капсаїциноїдів (обумовлюють гострий присмак), у тому числі 0,1–1 % капсаїцину, 6,7-дигідрокапсаїцину, нордигідрокапсаїцину та гомокапсаїцину, жирну олію, каротиноїди, включаючи капсантин, капсорубін, α - і β -каротин; стероїдні глікозиди, у тому числі капсикозиди А, В, С, і D; 12–15% білків, вітамін С, сліди ефірної олії.

капсаїцин

Використання. Лікарські засоби на основі перцю використовуються для лікування артриту, ревматизму, невралгії, люмбаго та при обмороженні, вони продемонстрували значну ефективність в лікуванні оперізувального лишая, невралгії трійчастого нерва. Застосовуються також для місцевого лікування артриту, зокрема капсаїцин усуває біль, спричинений запаленням

суглобів. Він може блокувати больові імпульси, знищуючи речовину Р, яка зазвичай є посередником при переданні больових сигналів у мозок. Він також може втручатися в перенесення радикалів кисню, які стимулюють утворення простагландинів, що є продуцентами болю. Хоча механізм дії капсаїцину ще повною мірою не вивчений, ця речовина розглядається як нейропатичне знеболювальне.

Перець використовується як вітрогінний, стимулюючий засіб, а також як засіб, що викликає гіперемію шкіри. Капсаїцин, ізольований з перцю, використовується як компонент різних препаратів з відволікаючою дією, як знеболювальний засіб. Так, при артриті втирають олеорезину перцю (0,025% капсаїцину) у поєднанні з ментолом та гелем алое вера. Мазі перцю, що містять 0,025 і 0,075% капсаїцину, застосовують зовнішньо для лікування оперізувального лишая (оперізувального герпесу) і постгерпетичної невралгії. Тривалість застосування лікарських засобів на основі перцю — не більше двох днів, не раніше ніж через 14 днів їх можна повторно використовувати на тій самій ділянці (тривале використання на одній ділянці може призвести до пошкодження чутливості нервів).

Настойку перцю стручкового застосовують як відволікаючий та подразнювальний засіб при невралгіях, радикулітах, міозитах, люмбоішіалгіях. Препарат Фітосепт використовують для полоскання рота при пародонтозі та зубному болю. Мазь Еспол виявляє протизапальну активність, її застосовують при артритах, радикуліті, невралгіях, травмах, деформуючому спондиліозі, розтягненні та розривах м'язів; лікуванні наслідків вивихів у поєднанні з масажем. Краплі Інцена® – гомеопатичний препарат, який використовують при гострих та хронічних запальних або дегенеративних захворюваннях опорно-рухового апарату та м'яких тканин, що супроводжуються больовим синдромом: артриті, остеоартриті, поліартриті, артрозі, остеохондрозі, травмах, ранах, у т. ч. післяопераційних з тенденцією до нагноєння, у складі комплексного лікування колагенозів (ревматоїдного артрити, системного червоного вовчака), гломерулонефриту, ревматизму, дерматоміозиту. Гомеопатичні краплі Тонзипрет® застосовують при лікуванні гострих і хронічних запалень глотки, гортані та мигдаликів (тонзиліту, ларингіту, фарингіту).

Побічна дія. У поодиноких випадках можуть виникнути реакції гіперчутливості (кропивниця). Протипоказання. Не застосовувати на пошкоджену шкіру, при алергії на препарати перцю.

Висновки. Препарати перцю стручкового застосовують як відволікаючий та подразнювальний засіб при невралгіях, радикулітах, міозитах, люмбоішіалгіях.

Вплив факторів навколишнього середовища на концентрацію флавоноїду рутину у лікарській рослинній сировині

Степанов Є. В., Пасічник С. В.

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя,

Кафедра біології (м. Ніжин, Україна)

evgeniystepanov_b@ukr.net, svpas1964@gmail.com

Вступ На основі рослинної лікарської сировини (далі РЛС) виготовляється велика кількість медичних препаратів. Так, до прикладу, на основі Звіробою виготовляються заспокійливі засоби “Депривіт”, “Седатон”. Висушені квітки пижми використовуються у лікуванні хвороб печінки і кишківника, при